

Poziv k umiku predlogov medijskih zakonov iz zakonodajne procedure

Na Katedri za novinarstvo Fakultete za družbene vede UL smo maja letos izrazili zaskrbljenost zaradi različnih oblik podrejanja novinarstva ter poniževanja novinark in novinarjev, ki so z nastopom nove vlade postale del vsakdana. Ugotavljali smo, da poseganje v avtonomijo novinarskega poklica oži svobodo izražanja in namesto demokratičnega političnega komuniciranja širi enoumje.

Politična oblast v zadnjih treh desetletjih vztrajno poskuša vplivati na uredniško odločanje, o čem naj novinarke in novinarji pišejo in kako. Pritiski na poklicno novinarstvo prek medijskega lastništva, oglaševanja in prikrojevanja zakonodaje so se v zadnjih letih okrepili s sovražnim govorom, poniževanji na internetnih družbenih omrežjih, predvsem urednic in novinark, ter z ustanavljanjem strankarskih medijev, ki razširjajo v novice preoblečeno politično propagando. Z nastopom nove vlade so se pritiski nadalje okrepili, predvsem z zlorabo državnih institucij in njihovih kanalov komuniciranja.

Ko je zaprla vrata novinarskih konferenc, je vlada ne le prisilila novinarje, da vprašanja postavljajo na daljavo, temveč je med epidemijo tudi otežila novinarsko kritiko. Ko je poslala pismo Svetu Evrope in na uradnih straneh objavila zapis Vojna z mediji, je vlada izkrivljala ne le podobo slovenskega medijskega okolja, temveč tudi veljavo novinarstva kot dejavnosti z javno odgovornostjo. Ko je ministrstvo za kulturo sporočilo, da ne more zagotoviti denarja že zaključenega razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev, je vlada razkrila ne le proračunsko luknjo, temveč tudi brezbržnost do obstoja nekaterih lokalnih in regionalnih medijev. Ko je predsednik vlade objavljajal na internetnih družbenih omrežjih, je ne le sporočal zaposlenim na javni radioteleviziji, da jih je »preveč« in da so »predobro plačani«, razširjal objave, ki si zamišljajo odpravo RTV-prispevka, ter žalil predvsem urednice in novinarke, temveč je tudi pokazal težnje po podrejanju in preobražanju javnega medijskega servisa.

Med epidemijo se je potrdilo, da je poklicno novinarstvo ključno za informiranje državljanek in državljanov o zadevah življenjskega pomena ter razkrivanje nepravilnosti, ki jih nosilci politične in ekonomske moči poskušajo prikriti. Če bo državna politika nadaljevala podrejanje novinarstva ter poniževanje novinark in novinarjev v skladu z interesi in predstavami vladajočih, se bo še težje boriti za avtonomno in odgovorno novinarstvo. Če v tem boju kot družba ne bomo uspešni, bo to pogubno – ne le za novinarstvo, temveč tudi za javno življenje. Zato je čas za demokratično akcijo. Kajti kot je zapisal George Orwell: »Svoboda tiska pomeni svobodo kritike in nasprotovanja.«

Tako smo zapisali pred poletjem. Dogodki in ravnanje vlade in Ministrstva za kulturo v mesecih po objavi naše izjave so potrdili, da gre za sistematične poskuse podrejanja novinarstva in medijev.

Ministrstvo za kulturo je v začetku julija predstavilo predloge novel štirih ključnih medijskih zakonov, ki potrjujejo našo bojazen o oblastnem poseganju v novinarsko in medijsko avtonomijo ter v svobodo izražanja. Predlogi sprememb teh zakonov so neprimerni, škodljivi in nevarni. Njihovo strokovno spornost in protidemokratično naravnost sistematično razkrivajo prispevki v zborniku *Premisleki o prihodnosti javnih medijev*, ki bo te dni izšel v založbi FDV. Ob tem na Katedri za novinarstvo posebej izpostavljamo naslednje:

- *Zakon o Radioteleviziji Slovenija* bi s prerazporeditvijo RTV-prispevka ter izločitvijo dejavnosti oddajnikov in zvez zmanjšal sredstva za javni RTV-zavod, ga oslabil ter silil v povečano komercializacijo in širjenje oglasnega prostora, na škodo javnosti. V celoti gledano, zakonski predlogi ne ponujajo rešitev za dileme in težave, s kakršnimi se sicer javne RTV-institucije srečujejo že danes in bodo še večji izziv v prihodnosti.
- *Zakon o Slovenski tiskovni agenciji* bi vzpostavljala neposredni vladni nadzor in moč nad imenovanjem ključnih kadrov v tej osrednji informativni agenciji v državi, prek tega pa zmanjšal njeno neodvisnost.
- *Zakon o medijih* in *Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah* ne ponujata rešitev za delovanje medijev in novinarstva v sodobnem digitalnem in globalnem okolju ter spremenjenih gospodarskih okoliščinah ob krizi covid-19. Po eni strani bi povzročila gospodarsko škodo nekaterim osrednjim televizijskim medijem in ukinila komercialne radijske mreže, po drugi strani pa bi s posebno obdavčitvijo kabelskih operaterjev, ki bi seveda prizadela naročnike, ustvarila največji državni medijski sklad pod neposrednim nadzorom vladajoče politike za financiranje nepridobitnih televizijskih programov posebnega pomena, ki bi lahko služil financiranju strankarsko povezanih medijev.

Ugotavljamo, da je neustrezen tudi način priprave predlogov sprememb. Ministrstvo za kulturo je prvotno želelo za tako pomembne zakone dovoliti zgolj en teden javne razprave, kasneje pa je zaradi pritiska javnosti in koalicijskih partnerjev podaljšalo rok za sprejemanje pripomb. Prav tako ugotavljamo, da zaradi netransparentnosti in neupravičene naglice priprave sprememb brez poglobljene strokovne priprave, pregleda razlogov in alternativnih možnosti sprememb ter odsotnosti javne razprave predlogov sprememb ni mogoče »popraviti« ali »izboljšati«.

Ker so predlogi sprememb štirih medijskih zakonov pripravljani tako slabo in tako škodljivo, da jih tudi spremembe posameznih predlaganih členov ne morejo bistveno izboljšati, na Katedri za novinarstvo pozivamo vse politične stranke ter druge politične akterje, da ne podprejo predlaganih zakonskih sprememb in si prizadevajo za njihov umik iz zakonodajne procedure.

V Ljubljani, 31. 8. 2020

akad. red. prof. dr. Slavko Splichal
 red. prof. dr. Melita Poler Kovačič
 red. prof. dr. Monika Kalin Golob
 izr. prof. dr. Marko Milosavljević
 izr. prof. dr. Igor Vobič
 doc. dr. Jernej Amon Prodnik
 doc. dr. Tina Lengar Verovnik
 doc. dr. Nataša Logar